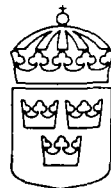

Regeringens proposition

1992/93:113

Sändning av grannländers rundradioprogram från sändare i Sverige

Prop.
1992/93:113

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Vid regeringssammanträdet har chefen för kulturdepartementet varit föredragande.

Stockholm den 29 oktober 1992

På regeringens vägnar

Carl Bildt

Birgit Friggebo

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås, med anledning av en skrivelse från den danske kommunikationsministern, att regeringen får medge undantag från huvuddelen av radiolagens bestämmelser beträffande vissa utländska radiosändningar. Sådant undantag får medges om sändningen huvudsakligen skall tas emot i ett annat land och helt överensstämmer med en samtidigt utsänd laglig rundradiosändning i det landet.

1 Inledning

Danmarks kommunikationsminister har i en skrivelse till den svenska regeringen förhört sig om möjligheten att förlägga en TV-sändare för danska TV 2 till Landskrona-området för att försörja de områden längs den danska Öresundskusten som i dag inte kan ta emot TV 2 från sändare i Danmark.

Så som den svenska lagstiftningen är utformad skulle en utländsk rundradiosändning från en plats i Sverige omfattas av svenska regler för rundradiosändningar, även om sändningen också stod under den utländska statens kontroll och var riktad till befolkningen i den utländska staten.

I det följande föreslår regeringen en ändring i radiolagen (1966:755) med innebörden att vissa radorättsliga regler inte skall behöva tillämpas om en sändare på svenskt territorium används för lagliga utländska rundradiosändningar som är avsedda att tas emot i sändningarnas hemland.

Regeringen beslutade den 8 oktober 1992 att inhämta Lagrådets yttrande över förslaget till ändring i radiolagen. Det lagförslag som remitterades till Lagrådet är bifogat propositionen som *bilaga 1*. Lagrådet har i yttrande den 21 oktober 1992 lämnat förslaget utan erinran, se *bilaga 2*. I propositionens lagförslag har vissa redaktionella ändringar gjorts i förhållande till förslaget i remissen.

2 Gällande rätt m.m.

2.1 Svensk lagstiftning

Enligt 2 § radiolagen (1966:755, omtryckt 1991:1066, ändrad senast 1992:74) får radiosändare här i riket eller på svenskt fartyg eller luftfartyg utom riket innehas eller användas endast av den som erhållit tillstånd av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer. Enligt 1 § kungörelsen (1967:446) om radiosändare meddelas sådant tillstånd av Telestyrelsen för annan än statlig myndighet.

För rätt att här i landet sända radioprogram i rundradiosändning krävs enligt 5 § första stycket tillstånd av regeringen. Med rundradiosändning avses enligt 1 § radiolagen radiosändning som är avsedd att tas emot direkt av allmänheten, om sändningen inte är avsedd endast för en sluten krets, vars medlemmar är förenade genom en påtaglig gemenskap av annat slag än ett gemensamt intresse att lyssna på eller se sändningen. Termen radioprogram betecknar enligt samma paragraf radiosändnings eller trådsändnings innehåll, om detta består av annat än, utom angivande av namn eller källa, enkla meddelanden om tid, väderlek, nyheter eller dylikt. Med radiosändning avses enligt radiolagen såväl ljudradio- som televisionssändning.

Föreskriften i 5 § första stycket fick sin nuvarande avfattning år 1986 (prop. 1985/86:109, bet.1986/87KU 6, rskr. 1986/87:37). Dessförinnan hade den följande lydelse: "De företag som regeringen bestämmer (programföretag) ha rätt att sända radioprogram i rundradiosändning från sändare här i landet". I propositionen betonade föredraganden att någon saklig ändring inte åsyftades. Även den föreslagna lydelsen visade enligt föredraganden att radiolagen endast reglerar sådan verksamhet med sändning av ljudradio- och TV-program som sker från sändare här i landet (s. 35).

Enligt 5 § tredje stycket radiolagen avgör varje tillståndshavare (programföretag) ensam vad som skall förekomma i de sändningar som anordnas med stöd av tillståndet. Härvid skall programföretaget iaktta föreskrifterna i 6 och 7 §§ samt 17 § andra stycket. I fråga om vad som sänds under annonstid i televisionen skall programföretaget också iaktta föreskrifterna i 8–15 §§.

Bestämmelsen i 6 § radiolagen innehåller föreskrifter om opartiskhet och saklighet, demokratiska värderingar i programverksamheten samt förbud mot att gynna kommersiella intressen i programverksamheten. I 7 § regleras möjligheten att ta in villkor för programföretagens sändningsrätt i avtal mellan regeringen och företaget. 8–15 §§ innehåller föreskrifter om annonser som sänds under annonstid i televisionen. I 17 § andra stycket anges att programföretaget skall sända redogörelse för vissa beslut av radionämnden.

Radiolagen innehåller inte några möjligheter att ge dispens från här angivna föreskrifter.

Yttrandefrihetsgrundlagen innehåller grundläggande regler till skydd för yttrandefriheten i bl.a. radio och television. Bl.a. föreskrivs i 4 kap. 1 § att radioprogram skall ha en utgivare. Utgivare av radioprogram skall enligt vad som närmare föreskrivs i lag utses för varje program eller för hela eller delar av programverksamheten. Utgivaren utses av den som bedriver sändningsverksamheten. Enligt 3 kap. 6 § får det vidare i lag meddelas föreskrifter om skyldighet att bevara och tillhandahålla inspelningar av sända radioprogram för granskning och att lämna dem till arkiv.

Enligt lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden skall den som sänder radioprogram till allmänheten ombesörja att varje program spelas in. Inspelningen skall bevaras i minst sex månader från sändningen (5 kap. 3 §). Enligt 11 § lagen (1978:487) om pliktexemplar av filmer och ljud- och bildupptagningar (pliktexemplarslagen) skall en sådan inspelning lämnas till arkivet för ljud och bild inom en månad efter det att programföretagets skyldighet att bevara inspelningen upphörde. Skyldigheten att lämna pliktexemplar gäller för ljudradio- eller televisionsprogram som svenskt programföretag får sända med stöd av tillstånd enligt 5 § radiolagen eller som genom satellitsändning som utgår från Sverige förmedlas till allmänheten från svenskt programföretag.

Enligt 1 kap. 6 § tredje stycket yttrandefrihetsgrundlagen får det i lag föreskrivas om undantag från grundlagen i fråga om radioprogram som huvudsakligen är avsedda att tas emot utomlands. Sådant undantag får inte gälla vad som föreskrivs om meddelarfrihet och censurförbud.

Enligt 3 kap 11 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden gäller – om programmen sänds av andra än svenska programföretag och inte är avsedda att tas emot i Sverige – av yttrandefrihetsgrundlagens bestämmelser endast 1 kap. 2 § som innehåller bestämmelser om meddelarfrihet och 1 kap. 3 § som innehåller det s.k. censurförbudet. Inte heller gäller reglerna om ansvarig utgivare eller inspelningsskyldighet för de utländska sändningarna.

2.2 Vissa överenskommelser om gränsöverskridande TV-sändningar

Under de senaste åren har träffats två europeiska överenskommelser som gäller gränsöverskridande TV-sändningar.

Den europeiska konventionen om gränsöverskridande television, som har utarbetats inom Europarådet, öppnades för undertecknande den 5 maj 1989. Sverige är en av de stater som har undertecknat konventionen. Konventionen träder i kraft när sju stater, av vilka fem skall vara medlemmar av Europarådet, har ratificerat den. Konventionen väntas träda i kraft under år 1992.

Genom konventionen åtar sig den stat som är ansvarig för en sändning att se till att innehållet följer de regler som ställs upp i konventionen. Enligt konventionens artikel 5:2 a är det i fråga om marksändningar det land där den ursprungliga sändningen har utförts som är ansvarigt. I den förklarande rapporten till konventionen anges att detta normalt är det land som har tilldelats sändningsfrekvensen och där sändaren är belägen, även om det kan finnas sällsynta fall då en stat låter en grannstat utnyttja frekvensen eller då en stat använder en sändare i en grannstat.

Enligt det s.k. EES-avtalet mellan å ena sidan Sverige och de andra EFTA-länderna och å andra sidan EG skall *EG:s direktiv (89/552/EEG)* om samordning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om utförandet av sändningsverksamhet för television gälla mellan EFTA-länderna och EG och mellan EFTA-länderna inbördes efter det att EES-avtalet har trätt i kraft den 1 januari 1993. Även direktivet innehåller vissa regler för TV-sändningar. Ansvaret för att se till att TV-sändningar följer de uppställda reglerna faller i första hand på den medlemsstat under vars jurisdiktion programföretaget befinner sig. Om programföretaget inte befinner sig under jurisdiktion av någon medlemsstat är det i stället den medlemsstat som har ställt frekvens eller satellitkapacitet till förfogande eller från vars territorium sändningen till satellit äger rum, som är ansvarig.

3 Skrivelsen från Danmarks kommunikationsminister m.m.

I en skrivelse till den svenska regeringen har Danmarks kommunikationsminister förhört sig om möjligheten att förlägga en TV-sändare för danska TV 2 till Landskrona-området för att försörja de områden längs den danska

Öresundskusten som i dag inte kan ta emot TV 2 från sändare i Danmark. Enligt skrivelsen gäller det ca 1 000 hushåll i samhällena Tårnbæk, Skodsborg och Vedbæk som befinner sig i radioskugga från sändaren i Danmark på grund av att de ligger nedanför en brant. I skrivelsen diskuteras två möjligheter att åstadkomma bättre mottagningsförhållanden. Den ena är att placera en slavsändare på den konstgjorda ön Flakfortet i Öresund, den andra att upprätta en slavsändare i Landskrona-området. Eftersom det är väsentligt svårare och därmed dyrare att anlägga en sändare på Flakfortet förordas det svenska alternativet. I skrivelsen understryks att avsikten inte är att förbättra möjligheten att ta emot Danmarks TV 2 i Skåne. Den planerade slavsändaren avses ha riktantenner vända mot Danmark.

Televerkets frekvensförvaltning har meddelat att det är möjligt att etablera en TV-sändare enligt de danska önskemålen. Vid sin analys har frekvensförvaltningen utgått från att maximalt fyra TV-nät kommer att etableras i Sverige.

4 Överväganden och förslag

Regeringens förslag: Om en sändning från en viss angiven sändare i Sverige helt överensstämmer med en samtidig laglig rundradiosändning i en utländsk stat och huvudsakligen är avsedd att tas emot i den staten skall regeringen kunna besluta om undantag från de regler om programverksamheten som annars gäller.

Skälen för regeringens förslag: I skrivelsen från Danmarks kommunikationsminister föreslås att en slavsändare för dansk TV placeras i Sverige för att underlätta mottagningen i Danmark. Regeringen anser det rimligt att tillmötesgå denna begäran, om de frekvensmässiga frågorna kan lösas utan att det påverkar möjligheterna till sändningar av svenska TV-program. Den svenska radiologstiftningen behöver emellertid ändras innan ett sådant beslut kan fattas.

Som radiolagen nu är utformad är var och en som bedriver rundradiosändningar med stöd av tillstånd enligt 5 § skyldig att iaktta de nyss nämnda reglerna för programverksamheten som finns i lagen. Det ankommer på Radionämnden att övervaka om reglerna följs.

Om en sändare i Sverige används för att sända vad som utgör en laglig rundradiosändning i ett annat land till publiken i det landet kommer för innehållet i sändningen redan att gälla reglerna för rundradiosändningar i det landet. Det skulle vara olämpligt att även tillämpa motsvarande svenska regler på sändningen. Den svenska lagstiftningen bör därför ändras så att regeringen har möjlighet att besluta om undantag från radiolagens regler i situationer av detta slag.

För att ett beslut om undantag skall gälla bör följande förutsättningar föreligga.

Programmen skall sändas ut från en viss sändare. Sändningarna skall vidare vara avsedda att tas emot huvudsakligen i en utländsk stat. Det torde inte gå att undvika att sändningen också kommer att kunna tas emot i något mindre område i närheten av sändaren i Sverige. Det ligger emellertid i sakens natur att tillståndet att använda radiosändare i ett sådant här fall förenas med sådana villkor att spridningen i Sverige blir den minsta möjliga.

Slutligen skall sändningarna helt överensstämma med en laglig rundradio-sändning i den utländska staten och sändas ut samtidigt med den sändningen. Genom dessa föreskrifter kommer de enda sändningar för vilka undantag kan gälla att vara utsändningar av ett program som också sänds ut i den utländska staten med stöd av den statens regler om rundradiosändningar. Eventuella överträdelse av dessa regler kommer att beivras av den statens myndigheter.

Undantaget från tillämpning av svenska regler bör omfatta de allmänna programreglerna enligt 6 och 7 §§ radiolagen, reglerna för annonser i 8–16 §§ radiolagen samt reglerna om radionämndens granskning i 17–18 §§ radiolagen. Bestämmelsen i 3 kap. 11 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden innebär att yttrandefrihetsgrundlagen – med de i 3 kap. 11 § angivna undantagen – inte blir tillämplig på de nu angivna sändningarna. Skyldigheten att göra referensupptagning enligt 5 kap. 3 § lagen med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden gäller då inte heller för dessa sändningar.

Sverige kommer inom kort att till följd av EES-avtalet vara bundet av EG:s TV-direktiv. Eftersom den föreslagna lagändringen får till följd att Sverige inte kommer att kunna ta något ansvar för innehållet i sändningarna bör regeringen endast utnyttja möjligheten att medge undantag från de svenska innehållsreglerna om den stat som svarar för den ursprungliga sändningen kommer att bära ansvar som sändande land enligt direktivet.

5 Upprättat lagförslag

I enlighet med vad som ovan anförts har inom Kulturdepartementet upprättats förslag till lag om ändring i radiolagen (1966:755). Lagförslaget har granskats av Lagrådet.

6 Ärendet till riksdagen

Regeringen föreslår att riksdagen antar förslaget till lag om ändring i radiolagen (1966:755).

Förslag till

Lag om ändring i radiolagen (1966:755)

Härigenom föreskrivs att det i radiolagen (1966:755) skall införas en ny paragraf, 23 §, samt närmast före denna paragraf en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Utländska radiosändningar

23 §

Om tillstånd enligt 5 § ges ett utländskt programföretag, får regeringen besluta att 6–18 §§ inte skall tillämpas under förutsättning att programmen

- 1. huvudsakligen skall tas emot i en annan stat,*
- 2. skall sändas från en viss angiven sändare här i landet,*
- 3. helt överensstämmer med en samtidig laglig rundradiosändning i den andra staten.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993.

Förslag till

Lag om ändring i radiolagen (1966:755)

Härigenom föreskrivs att det i radiolagen (1966:755) skall införas en ny paragraf, 23 §, samt närmast före denna paragraf en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Utländska radiosändningar

23 §

Om tillstånd enligt 5 § meddelas ett utländskt programföretag och avser sändningar som huvudsakligen skall tas emot i en annan stat, får regeringen besluta om undantag från 6–18 §§ under förutsättning att sändningarna

- 1. skall bedrivas från en viss angiven sändare,*
- 2. är identiska med en laglig rundradiosändning i den staten, och*
- 3. sänds ut samtidigt som den sändningen.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1992-10-21

Närvarande: f.d. regeringsrådet Bengt Wieslander, justitierådet Bo Svensson, regeringsrådet Arne Bækkevold.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 8 oktober 1992 har regeringen på hemställan av statsrådet Birgit Friggebo beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i radiolagen (1966:755).

Förslaget har inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Greger Lindberg.

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 29 oktober 1992

Närvarande: statsministern Bildt, ordförande, och statsråden B. Westerberg, Friggebo, Johansson, Laurén, Hörnlund, Olsson, Svensson, af Ugglas, Dinkelspiel, Thurdin, Hellsvik, Wibble, Björck, Könberg, Odell, Lundgren, Unckel, P. Westerberg

Statsrådet Friggebo anmäler fråga om *förslag till lag om ändring i radiolagen (1966:755)*.

Regeringen beslutar att genom proposition lämna förslag till riksdagen om lag om ändring i radiolagen (1966:755), i enlighet med bilagan till detta protokoll.

Ur protokollet
Maud Melin